

Ғылымға алғашқы қадам

Заман көші алға озып, экономика дамыған сайын қоршаған ортаны қорғау қиынға соғып барады. Өндірісті дамытпаса, экономика алға баспайтыны белгілі. Бұл жолдан өгізді де өлтірмей, арбаны да сындырмай аман-есен алып шығудың жалғыз жолы – «жасыл экономиканы» дамытудың маңызы зор. Осы ретте біздерге Астана қаласында өтетін «ЭКСПО – 2017» халықаралық көрмесі дәстүрлі емес қуат көздерін өндіруге ерекше серпіліс беріп отыр.

Президенттің Жарлығында үнемі Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» өту жөніндегі Тұжырымдамасына сілтеме беріледі. Елбасының «Нұрлы жол» Жолдауында Болашаққа анық сара жолдар көрсетілді. Жұртымыздың жарқын болашағына бастар жол-«Нұрлы жол-біздің ортақ жолымыз, ортақ мүддеміз, ортақ мақсатымыз».

Жер-жерде табиғатты таза сақтау бойынша «жасыл экономика» жобалары жасалып, іргелі жұмыстарға басымдық берілуде. Соның бірі – күн нұрынан қуат өндіру болса, екіншісі – жел энергетикасын заман талабына сай қолданысқа енгізу, сол арқылы табиғатты таза сақтау. Осы бағытта біздің интернат тәрбиеленушілері де аз жұмыс тындырған жоқ.

Біздің арнамыз-интернат тәрбиеленушілерінің денсаулығының жақсы болып, әлеуметтік жағдайларының табысты болуы, балалықтың бал дәмін татып, бақытты өмір сүруі.

Ғылым саласында демалыс жоқ. Күннің ыстығына қарамастан интернат тәрбиеленушілері ауыл шаруашылығын жарық көздерімен қамтамасыз ету мәселелерін шешу жолында жұмыстарын 2008жылдан бастап жалғастырып келеді. Жаздық «Болашақ» лагеріне балалар өз армандарын, яғни экоагроэнергетика кешенін тұрғызу жоспарларынан алыстағысы келмеді.

Біздің көкше көліміздің жағасындағы Шұбартүбек аралында жаздық лагеріміз бар. Онда мектеп тәрбиеленушілері жыл сайын демалып, денсаулығын шынықтырады.

Алдағы уақытта «Экоагроэнергия»кешені салынады. Бұл жоба келешекте орасан зор пайда әкелетіні сөзсіз. Алайда алдымен балаларды осы ғылыми жобамен жіті таныстырып, қоршаған ортаның аялап, сол жолда аянбай еңбек етуге бейімдеу басты парызымыз. Бүгін жел өтінен баламалы қуат көзін алу әлем елдерін ерекше қызықтырып отыр. Ол қазіргі қолданыстағы электр станцияларға қарағанда адамға да, қоршаған ортаға да пайдалы әрі тиімді.

Бұл оқушылардың ауылшаруашылық және агробизнес маманы болуға қызығушылығын арттыруға ықпал етері сөзсіз.

Теориялық білімдерін практикамен ұштастырып өз қолдарымен жасаған жел қондырғысы, биогаз алу, гелио-қондырғы, агрономиялық білімді

жетілдірудегі: тамшылап суару технологиясымен жасалған пленкалық жылыжай, каллифорниялық құрт өсіру, гүл өсіру жұмыстарын эксперимент алаңында көрсетіп келеді.

Болашақта олардың арманындағы «Агроэнергоэко» кешені жасалады деген үмітте. Оның алғашқы қадамы жүзеге асып жатыр. Су құбыры тартылды, жері қоршалып, игерілуде. Мектеп жанынан стандартқа сай жылыжай ашылып, жұмыс жасауда. Өз қолдарымен дәнді-дақылдарды егіп, жаздай күтіп-баптады. Біздің басты мақсатымыз олар мектеп бітірген соң аз да болса агрономиялық білімін қалыптастырып, өз беттерімен еңбек ете алатындай дәрежеге жеткізу.

Мектеп бағындағы су бұрқак

Территория лагеря имеет 10 га земли, из них используется 2 га в целях озеленения местности и развития сельского хозяйства

Стандартқа сай жылыжай

Тамшылап суару технологиясы

*Балқаш қаласы М.П Русаков атындағы
№2 мектеп-интернатының директоры
З.Н.Рахимберлина*

Эко-саябақ жасау қолға алынды

2013-2014 жылдан мектеп-интернатының игерілмеген үлескісінде «Эко-саябақ» жасау қолға алынды

Мақсаты:

1. Мүгедек, денсаулығы әлсіз, жетім балалардың бос уақыттарында еңбекпен шұғылануы, демалуына мүмкіндік жасау.
2. Сауықтыруға алынған осы категориядағы оқушылардың салыстырмалы сараптамасын жасау.
3. Жасыл желектер отырғызып, өз бақтарын, бұрыштарын ұйымдастыру.
4. Мүгедек, денсаулығы әлсіз, жетім балалардың еңбек, денсаулық, әлеуметтік, тұлғалық үдерісін қалыптастыру сараптамасы.
5. Тәрбиеленушілерде тұлғалық, еңбекқорлық, қарым-қатынас қалыптастырып, онда жаттығып, жұмыс жасау арқылы денсаулығын нығайту. Әрі жылы қамқорлық арқылы өздерін қоғамға керекті екендіктерін сезіндіру.

Бүгін

Ертең

2013-2014

2014-2015

2015-2016

**Директордың ғылыми-өндірістік
жұмыстары жөніндегі орынбасары
Абеуова Мақпал Бөлекбайқызы**

Оқушылардың экологиялық қызығушылығын арттыру

МАҚСАТЫ:

1. Оқушыларға салауатты өмір салтын насихаттау, отансүйгіштік сезім мен туған жерге деген махаббатты тәрбиелеу.
2. Табиғаттың сан алуан құпияларын түсіне білуге, өзіндік ой түйуге баулу.
3. Балалардың бау-бақшадағы көкеністердің өсу ерекшеліктерімен, аграрлық-экологиялық шаруалармен шұғылдануына баулу.
4. Жас ұрпақты еңбекке, ұйымшылдыққа үйрету.
5. Табиғатқа аялы алақан, жылы жүрек сезімі, көздің қарашығындай қамқорлық керек екенін түсіндіру.

Жаз айы балалар үшін ерекше ықыласпен күтетін уақыт.

Каникул-тек демалыс уақыты ғана болатын үлкен әлем. Жазғы демалыс мектеп оқушыларының жалпы физиологиялық, сана –сезімдік, дүние танымдық тұрғыда даму, жетілу кезеңі. Осы кезде оқушыны бос уақытты дұрыс пайдалануға бағыттаудың мәні зор.

Елімізде балалардың бос уақытын ұйымдастыру, жазғы демалысты мәдени үлгіде өткізу жылдан жылға жақсы қолға алынып, мұғалімдер мен ата-аналардың да қызуғушылығын арттырып келеді.

Жазғы каникул балалардың жылдық бос уақытының айтарлықтай бөлігін алады. Ол мектептегі сабақтан гөрі баланың еркіндікке, өзі үшін қызықты істерді жасау және өз мүдделерінің еркін үшін қажеттіліктерін жүзеге асыратын кезең.

Сондықтан жаз балалардың шығармашылық әлеуетін дамытуға, олардың жеке басына тән байланыстарын жетілдіру, әлеуметтік және мәдени білім беру құндылықтарына араласу, әлеуметтік байланыстар жүйесіне қосылу, өз жоспарларын іс жүзіне асыру, жеке бас мүдделерін қанағаттандыру, ойын-сауық бойында жиналып қалған шиеленістен арылу, жұмсалған күшінің орнын толтыру, денсаулығын нығайту кезеңі.

Жаз балаларға өзінің сан түрлі талантын ашып көрсетуге мүмкіндік береді. Бұл кезеңді жеке басының жақсы жақтарын ашып көрсетуге жағдай жасауға, балалар арасында рухани және эмоциялық құндылықтарын алмасуына, жеке басының мүдделерін жүзеге асыру үшін пайдалану керек.

Оқу жылы аяқталысымен «Болашақ» экологиялық демалу орталығы жұмысын бастап кетті.

Бірінші ауысымнан бастап гүлдер өсіру мен бау-бақшаның жұмысы да басталды. Осы жұмысқа өз ортамыздан құрылған «Жас экологтар» белсене кірісті.

Оқушыларға экологиялық бағытта тәрбие беруде көптеген іс-шаралар өткізілді. Жасөспірімдер мен оқушыларға экологиялық тәрбие беруде жүргізілген жұмыстардың бірі - акциялар.

«ТАЗА ЖАҒАЛАУ» акциясы. Бұл акцияның басты мақсаты көлдің жағалауын тұрмыстық қалдықтардан тазарту, баланы қоршаған ортаны қорғай білуге шақыру.

«ТАҢ ҚАЛМАҢЫЗ» атты акцияны ұйымдастырып, жас экологтар таңертең ерте тұрып, ең лас көшені қоқыстардан тазартты. Ауыл адамдары ояңған кезде таза көшені көріп таң қалды, оған жас экологтар мәз болып, ауыл адамдарының алғысына ие болды.

«ЕҢ ТАЗА АУЛА» акциясы да болып өтті. Өлкеңнің тазалығы-өз денсаулығыңның кепілі демекші, өздері тұрған аулалары таза болуы керек. Бау-бақшада жас экологтар көкөніс дақылдарының көшеттерін өсірді, күтім жұмыстарын жүргізді. Дақылдың өсуі мен дамуына динамикалық, фенологиялық бақылаулар жүргізді.

Келесі ауысымда табиғат аясына саяхатқа шықтық. Шағын орманның өсімдіктер, жануарлар дүниесімен танысты.

Бүгінгі таңда тәрбиелеу жұмысында туристік саяхаттар мен туған өлкелерге жүргізген экосоқпақтың рөлі ерекше. Әсіресе жазғы демалыс кезінде олардың маңызы зор, себебі саяхат жасағанда балалар өз өлкесінің табиғи байлықтарымен, оның тарихымен танысады, жергілікті жердің адамдарымен қарым-қатынас жасайды. Сонымен қатар, мектепте алған білімдерін бекітеді, оларды саяхаттар кезінде және өмірде қолданады, өздерінің білуге құмарлығы мен белсенділігін дамытады, еңбек дағдыларын, топта жұмыс істеу біліктерін меңгереді және денсаулықтарын нығайтады.

Алимова Жұмабала
Балқаш қаласы М.П Русаков
атындағы №2 мектеп-интернат

Мектеп жылыжайында раушангүлін көбейту

Раушангүлі – күзде жапырақ төгетін, бұта тектес өсімдік. Биктігі-2 м. Сабағы тік, көп бұтақты, бұтағында үш бұрыш жалпақ тікендері болады. Жапырағы кезектесіп орналасқан. Бір бұтақта 5-7 жапырақша өседі. Жапырағы ұзын, дөңгелек әрі сопақ формалы, жиегінде ара түстері болады. Гүл жалғыз немесе шоғырланып өседі, гүл тұғыры шайнек формалы немесе дөңгелектеу келеді. Гүлі қызғылт немесе ақ түсті болады, көп жерлерде колдан егіледі.

Раушан гүлін түрлі жолмен көбейтеді. Қалемшелеу- көбейтудің оңай жолы болып табылады. Раушангүлін күту өте жеңіл, бірақ төзімсіз, жылу сүйгіш, ал кейбір түрлері суыққа төзімді келеді. Гүлдің барлық түрлерін, хош иісті түрлерін де қалемшелеу арқылы да көбейтуге болатындықтан мектеп жылыжайында раушангүлін көбейтуге тәжірибе жасадық. Тәжірибе ретінде екі түр раушан гүлін алдық.

1. Алқызыл, сары, ақ түсті мейрамдарда сыйға тартқан букет гүлі
2. Мектеп ауласындаға жазғы бақта өсетін раушангүлінің сабақтары

Үйірме мүшелері мектеп ауласындағы жазғы бақта өскен раушан гүлінің бұтағынан қалемше кесіп алып дайындауымыз.

Қалемшеленген гүлдің өскін өсетін бүршіктерін қалдырып, гүлінің кішкене сабағынан өскін алып, қысқартып оны бірден дайын тұрған топырағы бар ыдысқа тым терең қылмай отырғызу керек. Өскіншенің бетіне банка төңкеріп қойған жөн, себебі ыдыстың қабырғаларынан су тамшылары пайда болып, кеуіп қалудан ылғалдылық сақталады. Суарған кезде суды ыдыстың шетіне құяды.

Алғашқы раушанның бұтағынан бүршікшелер жылыжай жағдайында екі аптадан соң көріне бастады. Ал, 30 күннен соң өскіннің бүршіктерінен жас жапырақшалары жетілді.

М.П Русаков атындағы

№2 мектеп-интернатының
8 «А» сынып оқушысы
Төкен Мадина

«Биогумустық таза экологиялық тыңайтқыш алу»

Жаппаров Адай, Балқаш қаласы, М.П.Русаков атындағы №2 мектеп-интернаты, 10 сынып оқушысы
Жетекші: Әбдірбай А.Д география пән мұғалімі

Зерттеудің мақсаты: Калифорниялық қызыл гибрид құртын пайдаланып органикалық қалдықтардан жоғары дәрежелі экологиялық таза биогумус жасап шығару технологиясын зерттеу және алынған өнімді тұзданған жерді емдеу үшін пайдалану.

Зерттеу болжамы: Калифорниялық қызыл гибрид құртардан алынған биогумус өсімдіктердің, минералды қоспалардың ассимиляциясын арттырады, бұл өз кезегінде олардың экологиялық нашар факторларға қарсы тұруға көмегін тигізеді. Биогумусты кең көлемде органикалық қоспа немесе мелиорант ретінде Балқаш қаласының тұзданып кеткен жерлеріне пайдалану, осы проблеманың шешімі бола алады.

Зерттеу кезеңдері:

1. Зерттеу жұмыстарын практика жүзінде арнайы алаңдарға қолдану (биогумус, вермикултуралар алу, құрттарды өсіру және көбейту)
2. Жасалған өнімді аграрлық және т.б салаларда қолдану (егістік жерлерде, огородтарда, бау-бақшада)
3. Алынған жоғары дәрежелі биогумусты ғылыми тұрғыда жазғы «Болашақ» лагеріміздің тұзды жерлерін құнарландыру үшін пайдалану.
4. Тұрмыстық шаруашылық қалдықтарды экологиялық зиянсыз органикалық қоспаларға айналдыру.

Зерттеу жүргізетін орын: Мектеп маңындағы оқу тәжірибе үлескі, Шұбар-Түбек жерінде орналасқан жазға демалыс лагері «Болашақ»

Зерттеу жұмысының нәтижесі: Биогумус Балқаш қаласының тұзбен ластанған аймақтарына қолдансақ, сол жердің экологиялық жағдайын түпкілікті өзгертеді. Ол тек ластанған жерді тазалап қана қоймай, сол жердегі жоғары деңгейдегі экологиялық таза өнімді алуға мүмкіндік береді. Біз ол жерден тек экологиялық таза өнімді өндіріп қана қоймай, өнімдерді 2-3 есеге немесе одан да көп өсіре аламыз. Егер биогумусты ауыл шаруашылығында қолданатын болсақ, онда ауыл шаруашылығының өнімдерін 25-30% өсіреді. Жобаның нәтижесінде қоқыста тасталатын органикалық қалдықтардың едәуір бөлігі өнделеді. Қала сыртында қоқыстардың үйінді болып, экологияға орасан зор зиянын тигізбеуіне септігін тигізеді. Құрттар арайы өндеуден өткеннен кейін оларды медицинада, қан ауруларын емдеуге, бауырды және асқазан ауруларын емдеуге табысты пайдаланып келеді.

№	Вид органических отходов	Количество в 1 тоне	Время производства	Осадки картофеля	Средняя стоимость	Осадки Фрукты
1	Компостированное сырье	10 тис.	200-300 дней	до 10 тонн	2-5 тонн	3-6 тонн
2	Пищевые отходы	10 тис.	200-300 дней	до 10 тонн	2-5 тонн	3-6 тонн
3	Стебель свеклы	10 тис.	200-300 дней	до 10 тонн	2-5 тонн	3-6 тонн
4	Штатив свеклы	10 тис.	200-300 дней	до 5-6 тонн	2-5 тонн	3-6 тонн
5	Опилки деревьев	10 тис.	300-400 дней	до 10 тонн	2-5 тонн	3-6 тонн
6	Осенние сухие листья	10 тис.	200-250 дней	до 10 тонн	2-5 тонн	3-6 тонн
7	Пищевые отходы	10 тис.	200-250 дней	до 10 тонн	2-5 тонн	3-6 тонн

Қорытынды: Бұл жобаның қоршаған ортаға тигізетін пайдасы орасан зор. Тек қана Балқаш аймағын ғана емес, бүкіл Қазақстан аймағында үлкен маңызға ие. Осы жобаның көмегімен Қазақстанның экологиясы нашар аймақтарының әл ауқаттарын едәуір жоғарлатуға мүмкіндік туып отыр. Ландшавтар мен сиреп бара жатқан ормандарды қалпына келтіруге, қалалардағы, парктердегі көгалдандыруға жобаны қолдануға болады. Бұл құрттардың өмір сүру ұзақтығы 16 жыл және олар тез көбейеді. Яғни бұл құрттардан бірнеше рет биогумус алуға қолдануға болады. Жобаның қамтитын аумағы кең, ол ауылшаруашылығына, сыра зауытына, медицинада, экологияға және экономикаға табысты әсерін тигізеді.

Туя ағашын қалемшелеу(черенками) арқылы көбейту

Бозарша – сауырағаштар тұқымдасына жататын қылқанжапырақты ағаш. Өмір сүру ұзақтығы – орташа есеппен 100-150 жыл. Қылқандарының жағымды хош иісі болады. Бозаршаның бір ерекшелігі - қылқаны сары, алтын түсті және құбылмалы болады.

Топырақ талғамайды. Сазды, құмды, алакөлеңкені ұнатады. Үйірме мүшелері екі жыл бойы бозаршаны тұқым арқылы өсіріп тәжірибе жасап, жылыжайдан жас өскіндерді далаға отырғысса, ал далада өсіп тұрған туяның тұқымы өздігінен шашылған жерден өскінді алып жылыжайда әрі қарай өсуіне жағдай жасады. Үшінші жасалған тәжірибеде биылғы жылы ыдыстан жәшікке ауыстырылған көшеттер, туя өсінділері қазір жылыжайда 4,5 см бой көтерді.

Бозаршаны көбейтудің ең тиімді жолы қалемше арқылы көбейту. Бұтағын қалемшелеу арқылы күзде немесе ерте көктемде көбейтуге болады. Мектеп ауласындағы жазғы бақтағы туядан күз айында жас өркенін алып бірден топыраққа отырғызуға мүмкіншілік жасалынды.

Қалемшелеп отырғызғанда құнарлы топырақ дайындап, кесіндінің негізгі немесе қырындағы өскінін кесіп алып тастап, өскін түрін тамыр реттеуші минералды сұйыққа батырып бірден отырғызды. Отырғызған күннен бастап оқушылар бақылау жүргізіп, күнделік бастады.

Бозаршада ұнамды
Баға жетпес бар көрік.
Қысы-жазы тұрады
Аулаңызға сән беріп.

*М.П Русаков атындағы
№2 мектеп-интернатының
8 «Ә» сынып оқушысы
Сейфолла Қабиболла*

Бөлме гүлдері

Гүл өсіру мәдениетін үйренгенде әдемі, қызықты гүлдерді жыл бойы өсіруге болады. Ол үшін не керек?

1. Жақсы күтім
2. Бөлменің жарығы, бөлме температурасы
3. Әр гүлге ерекше мән беру керек, уақытында суару

Қазір бөлме гүлдерінің мыңдаған түрлері бар. Мысалға алсақ, біздің мектебімізде бірнеше экзотикалық гүлдер өседі. Сингониум, фикус, бұғымүйіз, монстера, драцена, диффенбахия, қазтамақ, т.б.

Бөлме гүлдерінің барлығын терезе алдында өсіруге болмайды. Әр гүлдің өзінің талғамдық орны болады. Ыстықты қаламайтын гүлдер де болады, ол гүлдерге бөлменің қоңыр салқын күйін сақтау керек.

Негізінде, гүл түрлері адамды жалықтырмай, әрқашанда көңілін көтеріп, шаршағанын басады.

*«Гүлстан» үйірмесінің жетекшісі
Тулегенова Анар Бимаханбетқызы*

Альтернативті қуат көздері

24 сәуір күні М.П. Русаков атындағы №2 мектеп-интернатында конференция өтті. Конференция 24 сәуір – «Альтернативті қуат көздері» күніне орай ұйымдастырылды. Конференция тақырыбы: «Болашақ энергиясы мен жасыл экономиканы құру жолдары», «Суды үнемдеу технологиясы мен аграрлы ғылымды дамыту». Мектебіміздің 5-11 сынып аралығындағы оқушылар қатысып, өздерінің іздену, зерттеу жұмыстарымен таныстырды. Конференцияға қатысушылар өздерінің шағын жобаларын қорғады.

1) Физика пәні мұғалімі Ш.Ж.Бекишованың жетекшілігімен 10 сынып оқушысы Мәжит Бауыржан «Альтернативті энергия көздері. Күн энергиясын пайдалану» атты ғылыми жобасымен таныстырып өтті.

2) Физика пәні мұғалімі Ш.Ж.Бекишованың жетекшілігімен 10 сынып оқушысы Қабаш Нұрым «Жел энергиясын пайдалану. Жел қондырғысы» атты ғылыми жобасымен таныстырып, маңыздылығы мен тиімділігіне тоқталды.

3) География пәнінің мұғалімі А.Д.Абдирбайдың жетекшілігімен 9А сынып оқушысы Иманова Аружан «Тамшылап суару әдісі» жобасымен таныстырып, іс-жүзінде жасалып жатқан тәжірибелерімен алмасты.

4) География пәнінің мұғалімі А.Д.Абдирбайдың жетекшілігімен 7А сынып оқушысы Қордабай Ерсұлтан «Калифорниялық қызыл құрт», 5А сынып оқушысы Апизова Мадина «Бозарша» атты жобаларын қорғап, жасаған тәжірибелерімен таныстырды.

Сонымен қатар химия пәнінің мұғалімі С.Қ. Хамитова интернатымызда «Экоагроэнерго» кешенінің құрылу тарихы мен ғылымның алғашқы қадамдарын баяндады. «Жер» экоклубының жетекшісі Сатыбалдина Л.С. мектебіміздегі алғашқы шығарылған «Жасыл Отан» экожурналын таныстырды.

8 «А» сынып оқушысы
Қордабай Ерсұлтан

Гүлдер әлемінде

Гүл – ең алдымен көз қуанышы, тіршілік иесі.

Осы орайда, менің сіздерге гүлдер туралы айтарым көптен-көп. Мысалға алсақ, қаптаған гүл арасында демалсаңыз, өзіңіздің бойыңыздағы шаршағаныңыздың басылғанын, әдемі гүлдердің аңқыған иісі көңіл күйіңізді көтеретінін аңғарасыз. Мамандардың айтуынша «Гүл арасында ұзақ жүрсек, кәріліктің алдын алады» - деп жатады. Айта берсең гүлдің адамзатқа көптеген тигізер пайдасы мол. Дәрілік, емдік гүлдерімізде аз емес. Қазақстанда емдік шөптер мен гүлдерден дәрілер де жасап жатады.

Кез келген гүл өсіруші бөлме гүлдерінің бірнеше түрлерін өсіргенді ұнатады. Бөлме гүлдері қаншалықты көп болса, соншалықты күтім қажет болады.

Табиғаттың бізге берген сыйы көп емес пе?! Гүлге қалай болса, солай қарауға болмайды. Табиғатқа қарап тұрып шаттана аламыз. Гүлді бір-бірімізге сыйлай отырып әрқашанда көңілімізге шат-көңіл сыйлаймыз. Бұл рас, гүл қуаныштың күлкісін шақырады.

Қай кезде туған күндерге, мерекелерге, тойларға гүл сыйлар кезде қиыншылықтарға тап боламыз. Сол кезде гүл сатушылардың көмегіне сүйенеміз. Әр гүлдің өзінше ерекшеліктері бар, сан түрлі мағынамен, сан қилы қуаныш, күлкі сыйлайды.

Сонымен гүл дегеніміз не өзі? Гүл табиғаттың сыйы, әр түрлі түстер топтасқан жиынтық. Гүлдер де біздің өмірімізге әсер етеді.

Мектебімізде сыныптар арасында «Сыныптағы экзотикалық гүлдер» тақырыбында сайыс өткізілді.

Қазанның 17-і күні мектебімізде «Гүлстан» үйірмесінің жетекшілігімен мектебімізде «Ең әдемі сыныптағы гүлдер» атты конкурс яғни байқау өтті. Осы іс-шараның өткізілу барысында:

23 кабинет Алмагүл Жадыровнаның «Ең ерекше-экзотикалық гүлдер» номинациясымен;

18 кабинет, Наталья Николаевна «Ең пайдалы гүлдер» номинациясымен;

16 кабинет Күләш Кәрібаевна «Ерекше гүлдер» номинациясымен;

17 кабинет Құралай Абдикадировна «Ең әдемі гүлдер» номинациясымен марапатталды.

«Гүлстан» үйірмесінің мүшесі

7 «А» сынып оқушысы

Оралбек Алуа

Профессия – ландшафтный дизайнер

Краткое описание: Если человек занимается озеленением дворов и парков, то его называют просто садоводом. Но когда он разрабатывает концепцию: как именно насадить растения, как «разбавить» их малыми архитектурными формами, прудами и тропинками — это уже ландшафтный дизайнер. Наверное, многие из нас принадлежат к этой профессии на любительском уровне. Ведь у многих есть дача или частный дом с небольшим двориком, который мы каждую весну пытаемся облагородить и украсить. Но сейчас речь идёт о специалистах, посвятивших много лет этому делу.

История профессии: Предшественниками ландшафтных дизайнеров, или, как они ещё себя называют, ландшафтных архитекторов, были садоводы. Имеются в виду не крестьяне, занимающиеся выращиванием плодовых деревьев, а придворные садовники, или же работники, нанятые крупными помещиками и феодалами для облагораживания территории вокруг замка или дворца. Само же понятие «ландшафтный дизайнер» появилось только в XX веке. Этот специалист не только планирует облик отдельного кусочка земли, но и вписывает растительность в каменные джунгли современных городов....

Социальная значимость профессии в обществе: Конечно, человек, умеет создавать красивые вещи внушительных размеров для заполнения ими городских площадей. Но природа, все же, в сотни раз превосходит нас в этом искусстве. Всем горожанам хотелось бы видеть не только асфальт возле своего дома, но и частицу живой природы, которая, тем не менее, должна не затенять окна и не мешать проезду машин. Поэтому высоко ценится мастерство ландшафтного дизайнера, который может «нарисовать» живую картину на территории и вместить все желаемые элементы на маленьком клочке земли.

Массовость и уникальность профессии: С ростом городов и подорожанием цены на землю эта профессия приобретает все больше значения. Ведь каждый незанятый постройками кусочек городской территории или загородной дачи хочется оживить и нарядить. Ландшафтный архитектор — это человек с отличным чувством прекрасного, знаниями в сфере ботаники и эргономики. Довольно редкая профессия в нашей стране, ведь услугами таких специалистов пользуются в основном состоятельные люди или городские власти. Этих специалистов можно встретить в управлении архитектуры городов и в частных фирмах, занимающихся

комплексным строительством или обустройством территорий. Для того, кто занимается проектированием ландшафта с душой, перспективы открываются огромные, даже у нас в стране. Ведь все больше людей понимают, что мало просто насадить деревья в рядок и посеять травку. Нужно ещё, чтобы растения, горки, ручейки и тропинки гармонично сочетались друг с другом. А это уже искусство. Потому всегда найдутся желающие заплатить специалисту.

Риски профессии: Думаю не так просто предать эстетичный вид улицам и проспектам наших городов, поскольку они заполнены по большей мере безвкусной советской архитектурой. Грамотный специалист и здесь найдёт, чем отвлечь взгляд от хрущёвских коробок, но опытные специалисты в этой сфере зачастую не работают, поскольку намного больше денег можно получать, создавая ландшафт на дачах успешных бизнесменов. Хотя тут есть свои минусы — богатство портит человека, и большинство состоятельных людей имеют скверный характер и повышенные требования, которые приходится выполнять. Люди этой профессии не так давно появились на нашем рынке и перед ними открываются большие перспективы.

*Кусайнова М.Р.
Методист по ВР*

*2014 жылдың 3 қарашада Алматы қаласындағы
«Жас натуралистер» станциясында өткен семинар*

Семинардың негізгі мақсаты: өскелең ұрпақты қоршаған ортаны қорғауға, табиғатты сүйеге тәрбиелеу, мектеп оқушыларының экологиялық көзқарасын қалыптасыру және табиғат алдындағы жауапкершілігін, экологиялық мәдениетін арттыру, сонымен бірге табиғатты қорғау жұмысына араластыру, қоршаған ортаны қорғауға қатысты өзінің көзқарасы бар іскер және дарынды балаларды анықтау, семинарларға қатысып ғылыми жоба жазып үйрену. Жас натуралистер станциясымен келісімді шартты одан әрі жалғастыра келе, онда жұмыс істейтін қызметкерлермен кездесіп әңгіме – сұқбат өткіздік. Онда жұмыс істейтін үйірмелер «Менің бағым», «Біз және табиғат», «Жас бағбан», «Ақ бұлақ» сабағына қатысып жоспарымен таныстық.

Әдістемелік кабинетінде

Үйірмелер өтетін сыныптар

Қараша айында Талғар қаласындағы балалар үйі «Ковчегке» бардық. Ондағы мақсатымыз: Тәжірибе алмасу, каникул кезінде біріккен демалыс жұмыстарын ұйымдастыру, аграрлық жұмыстармен тәжірибе алмасу.

Бір топ оқушылар балалар үйінің шаруашылық ауласымен, жасанды тоғанмен, тұратын жерлерімен танысты.

Құсайынова М.Р
Тәрбиеші-әдіскер

Бір тал кессең, он тал ек...

Экологиялық тәрбие – азаматтардың саналық деңгейінің артуына, табиғатқа қарым-қатынасының өзгеруіне, табиғат ресурстарына ұқыптылықпен, үнемшілікпен қарауға әсер етеді. Өйткені қазіргі таңда табиғатты, қоршаған ортаны жою арқылы бүкіл қоғамды, тіршілікті жойып жіберуге болатынын көптеген елдер түсіне бастады.

Дүниеде теңдесі жоқ байлық – ол жасыл желек, ағаш. Ағаштың қоршаған ортаға беретін пайдасы мол. Ол, біріншіден – табиғатта ылғал сақтайды, ұстайды, екіншіден – топырақтың құнарлы қабатын жасайды, құм көшуден қорғайды, үшіншіден – егіндікті желден, суықтан сақтайды, төртіншіден – адамды, жан – жануарларды күннің аптабы, жел шаңнан қорғайды, бесіншіден – жердің ыза суының деңгейін төмендетеді, алтыншыдан – топырақтың тұздануын азайтады, жетіншіден шаң – тозаңды, көмір қышқылын жұтып, оттегі бөлу арқылы ауаны тазартады, сегізіншіден – ағаш құрылыс, жиһаздар материалы, тоғызыншы – құстар мен аңдардың мекені, оныншы - отын, он бірінші – елдің, жердің, ауылдың, қаланың, даланың көркі. Бұл деген Алланың адамзатқа берген теңдесі жоқ сыйы ғой. Ата – бабаларымыз даламызға көрік беріп, жалғыз – жарым жүрген жолаушыға көлеңке болған жапан түздегі жалғыз ағаштың өзін пайдасы мол деп танып, оған балта шабуға тыйым салып, қастерлеген емес пе?! “Көзіңді қалдыр – бұлақ көзін аша жүр, ізінді қалдыр – жақсылық, мұра шаша жүр, өзінді қалдыр – бау өсіріп, жаса нұр”, – деген бабалар өсиетінде неткен

көрегенділік, кемеңгерлік бар десеңізші? Атамыз қазақтағы үш түрлі әрекетті теңдесі жоқ сауап деп білген. Ол шөлге құдық қазу, өзенге көпір салу, жерге ағаш егу. Ақиқаттың алтын діңгегі іспетті – мұндай тарихи даналық тұжырымдарға, ұлағатты ұғымдарға жете мән бермей, немқұрайлы қарау барып тұрған күнә болар еді. Адамзат тарихында қай заманда, қай қоғамда болмасын озық ойлы, өз заманы мен өз замандастарынан оқ бойы алда жүретін көшбасшылар жасыл желекке, ағаш егуге, атын қалдыруға ерекше мән берген. Сондықтан да күз айында және шырайын шашқан көктемнің шуақты күндері ағаш отырғызуды дәстүрге айналдырудың сауабы өте мол. Бұл іс – шараға кішкентай балалардан бастап, еңкейген қарттарға дейін үлестерін қосады. Осындай тәрбиелік мәні бар іс-шаралар біздің де мектебімізде жалғасын тауып, дәстүрге айналуда. Тәрбиелік маңызы да жоғары, әсіресе балалардың есінде қалады.

**М.П. Русаков атындағы
№ 2 мектеп – интернатының
«Өзін-өзі басқару» ұйымының**

Президенті, 9«А»сынып оқушысы Әлімбаева Арай

Жазғы сауықтыру лагеріндегі үлескідегі дайындық жұмыстары

Оқушылар үшін ең қызықты мезгіл жаз айы екені белгілі. Бұл орайда балалар алаңсыз асыр салып ойнап, бір жасап қалады. Жыл сайын барлық бүлдіршіндерге арналып әр мектеп жанында жазғы сауықтыру лагерлері ашылатыны белгілі. Соның айғағындай біздің М.П.Русаков атындағы №2 мектеп-интернатында жыл сайын жазғы сауықтыру лагері өз жұмысын атқарып отырады. Мектебіміздің сауықтыру "Болашақ" лагері Шұбар Түбекте орналасқан. Жылда балалар еркін демалып, жаз мезгілін қызықты өткізеді. Осы мақсатта көктем айының ортасында мектебіміз Шұбар Түбектегі сауықтыру "Болашақ" лагерінде орналасқан бау-бақшалы үлескіде су қондырғыларының қосылғандығына байланысты тәжірибе жұмыстары басталды.

Үлескідегі іс-тәжірибелі жұмыстардың мақсаты: әр түрлі бақшалы дақылдар мен гүлдерді егіп, олардың өсуіне, өнуіне бақылау жүргізіп, практикалық тәжірибелер жасау.

Экологиялық бағытта жұмыс істейтін оқушылар топтарға бөлініп, үлескіде алғашқы жұмыстарын бастады. Жерді қопсытып, өңдеп, арықтарын жасады. Бақша дақылдарынан картоп, шалғам, шалқан, баклажан, аскөк отырғызды. Жаз айларында осы отырғызған бақшалы дақылдар мен гүлдерді лагеріміздің жас экологтары күтім жұмыстарын жүргізді.

Мамыр айындағы мұғалімдер мен оқушылар "Болашақ" лагерінің бау-бақшасына түрлі жеміс-жидектердің өскіндерін отырғызды.

**«Экоагро-зертхана» үйірме мүшесі
Сейтқали Сабыр
Жас эколог...**

Бүгінгі таңда жастарға, жаппай үздіксіз экологиялық білім мен тәрбие беру мәселесі мемлекеттік деңгейде қойылып отыр. Осыған орай біздің мектебімізде экологиялық клуб «Жер» өз жұмысын атқаруда. Үйірмеге қатысатын әр оқушы табиғатқа жанашырлықпен қарап, қоршаған ортаны ұғына қабылдауда, шығармашылық еңбектерін іске асырып, табиғи ортада өзін ұстауы өзгелерге де әсер етуде.

Үйірме мүшелерінің ішінде 6 «А» сынып оқушысы Яковенко Вераны ерекше атап керсетсе болады. Вера үйірмеге қызығушылықпен қатысып, өзіне жүктелген міндеттерін, тапсырмаларын тыңғылықты орындайды. Мектеп, қалааралық ұйымдастырылған экологиялық іс-шараларға белсенді атсалысып, шеберлігімен, жауапкершілігімен өзін көрсете білді. Қоршаған ортаның ластануына жол бермеу үшін сенбіліктерге қатысып, ауланың тазалығына көп көңіл бөлді. Ағаштарды суарып, гүлдердің өсуін қадағалап, үйірме мүшелеріне басшылық жасай отырып, әр түрлі акцияларға қатысуға атсалысты.

«Экоклуб» үйірмесінің жетекшісі
Сатыбалдина Л.С.
Гүлдер ханшайымы

Раушан – гүлдердің патшайымы.. Раушан бағзы замандардан-ақ ең сәнді өсімдік саналып келген. Аталған гүлдің әдемілігі жағынан да, түсінің байлығы жағынан да, мұрныңызды жарардай хош иісі тұрғысынан да **теңдесі жоқ** десек, артық айтқандық емес.

Раушан гүлінің тарихы жер бетінде адамзат баласы пайда болмай тұрғанда, яғни осыдан **25 миллион жыл** бұрын басталатындығына көптеген ғалымдардың еңбектеріндегі деректер дәлел бола алады. Раушан туралы қолжазбалардағы ең көне деректер **Тигр мен Ефрат** өзендерінің арасында орын тепкен **Ура қаласындағы** патша моласынан табылған (осыдан 5000 жыл бұрын).

Қызықты деректер Ең кішкентаі –Си деп аталады Аталмаш гүлдің кішкентайлығы соншалық көлемі күріш дәндерімен бірдей болғандықтан, тек лупамен көруге болады.

Раушан гүліне алғашқы көп көңіл бөлген халық ежелгі гректер көрінеді Грек ақыны Салфо раушанды «Гүлдер патшайымы» деп әндетсе, ботаник Теофраст раушангүлі мен оны күтіп, баптау туралы кең қклемде мағлұмат берген. Ал, қазақ қызын гүлге теңеп, есімін«Раушан» деп қояды.

Раушандар әлеміндегі соңғы жаңалықтар

- Раушанды сұрыптауды жүргізіп отырған алпауыт мемлекеттердің басында Франция, АҚШ және Англия тұр.
- Раушан гүлдері ақ, алқызыл, сары тіпті қара және көгілдір түсті болып келеді. Гавай аралдарының көгілдір аспандарының астында көгілдір күлтелі раушандар жайқалып тұрады.
- Раушандардың ең сирек кездесетін түрі – **меруерт раушандар**. Мұндай гүлдер Румынияның Клуж қаласындағы «Напока» ботаникалық бағында өсіріледі. Күлтелері ашық жасыл түсті бұл таңғажайып раушандар инеліктің қанатын еске түсіреді.
- Бұл аз десеңіз, соңғы уақытта мұнды кейіптейтін қара раушандар дүниеге келген.
- Италияда өткен гүлдер көрмесіне сабағында бірде-бір тікен жоқ ақ раушан гүлі қойылған.

8 «А» сынып оқушысы
Орал Жанерке

Мектеп ауласындағы ағаштар

Терек

Тал тұқымдасына жататын жапырақ тастайтын ағаштар пирамида пішіндес.

Терек - тез өсетін ағаш, биіктігі 45 метрге дейін барады. Көбінесе 60-80 жыл, тек кейбір түрлері 120-150 жыл өмір сүреді.

Қарағаш

Қарағаштар тұқымдасына жататын көп жылдық жапырақ тастайтын ағаш. Биіктігі 35 м-дей. Қарағаш – суыққа төзімді ағаш, көбінесе көгалдандыру мақсатында жол жиектеріне отырғызылады.

Қарағай

500-600 жылға дейін өмір сүреді. Бұл ағаштардың биіктігі 35 м-дей, діңі мықты. Мамыр айында гүлдейді. Аталық гүлі масақты, сары не қызыл түсті. Тұқымы – қара, не сұр түсті, қанатты кейде қанатсыз болады.

Катальпа

Катальпа (Сән ағаш) - қаракеней Бигнониевтің тұқымы. Ағашты биіктіктігі 10-15 м, сиректеу 40 м. Жапырақты ағаш.

Катальпалар 40 метрге дейін өсуде мүмкін. Мамыр айында гүлдейді. Катальпа жылы климатты ағаш.

Қараған

Бұршақтар тұқымдасына жататын бұта (ағаш). Қараған – топырақ талғамайды, құрғақшылыққа, суыққа төзімді өсімдік. Жемісі – көп тұқымды бұршақ.

Емен

Жарық сүйгіш. Биіктігі 40 – 50 м, діңі жуан әрі мықты, биік болып өсетін ағаш. Емен гүлдеп жеміс салады. Емен алғашқы уақытта жай өседі, 10 жылдан соң жылдық өсімі 0,6-1 метрге жетеді. Емен 800-1000 жылға дейін өмір сүреді.

Үйеңкі

Үйеңкі өзі аттас тұқымдасқа жататын жапырақ тастайтын ағаш не бұта. Биіктігі 5 -40 м. Тамыз — қазанда жеміс береді. 150 - 200 жылдай жасайды. Күн көзінде немесе ала көлеңкеде де өсе береді. Суыққа төзімді.

Бозарша

Бозарша(Туя) -сауырағаштар тұқымдасына жататын қылқанжапырақты .Өмір сүру ұзақтығы –100-150 жыл, жағымды хош иісі. Қырқып, түрлі пішіндер жасауға ыңғайлы. Ағашы жұмсақ әрі мықты. Климаты ылғалды, ыстық аймақтарда тез өседі.

Қарақат

Тасжарғандар тұқымдасына жататын сүйекті жеміс.Биіктігі 60 см-ден 2 м-ге дейін жетеді. Ылғалды, күн көзін жақсы көреді.Жемістері қара түсті.

Шие

Шие – раушангүлдер тұқымдасы, сүйекті жемістер тобына жатады. Биіктігі 3-7 м. Жемістері тегіс-домалақ ,орташа салмағы 35 грамм, түсі күңгірт-қызыл, қанық қызыл.Шие желсіз, ық және күн көзі мол түсетін жерде, тез тармақталып өседі.

Алма

Алма ағашының өмір сүру ұзақтығы 20-100 жыл, биіктігі 3-10 м аралығында, 3-12 жылда жеміс береді. Салқындау, ұзақ емес қысы бар, ал жазы жылы немесе ыстық болатын жерде өседі, ішкі жағы (еті), нәзік дәмімен ерекшеленеді. Қыркүйек айларында ғана пісіп жетіледі.

Қарамала

Қарамала (Гледичия) - бұршақтар тұқымдасы қарамала туысына жататын ағаш. Биіктігі 40 м-ге жетеді. Сабақтары, бұтақтары тікенекті, ұзындығы 7 см. Жапырақтары қауырсынды. Мамыр-маусым айларында гүлдеп, тамыз-қыркүйекте тұқым салады.Жемісі - бұршаққын.

Шегіршін

Шегіршін (Вяз)- шегіршіндер тұқымдасы. мұның қасиеті — шөлге төзімді, ірі ағаш, жапырақтары шықпастан бұрын — апрель және май айларында гүлдейді. Ұзындығы 20—30 метрден асатын үлкен ағаш, 400 жылға дейін өсіп тұрады

Қабыржық

Қабыржық (Бересклет)- жасыл, түсімі тез, ағашты бұталы, Жапырақтарын жайған соң гүлдейді, гүлденгені көп көріне қоймайды. Биіктігі 6 метр, жылдық өсімі 25 см, ені 15 см — ге дейін өседі. Көлеңке сүйгіш, күн сәулесінде жемістерін мол береді.

Жыңғыл

Жыңғыл— жыңғылдар тұқымдасына жататын бұта не ағаш. Өзен бойларында, тоғайлардың арасында, құм, саз, сортаң топырақты далада кездеседі. Биіктігі 1 – 3 м, қабығы қою қызыл не сарғыш қызғылт түсті. Мамыр айынан қыркүйекке дейін гүлдейді. Гүлшоғыры – масақ не сыпыртқы. Жемісі – үш қырлы қауашақ.

Қайың

Қайың- қайың тұқымдасына жататын ағаш. Өмір сүру ұзақтығы - 100-150 жыл. Ол көктемде ерте бүршік жарып, кеш жапырақ түсіретіндігімен ерекшеленеді. Ағаштың биіктігі 20 (кейде 30) м-дей. Жапырағы сағақты. Қайың ағашы бір мезгілде жапырақ жарып, гүлдейді. Жемісі – ұсақ жаңғақша (оның ұзындығы 1,5 – 4 мм). Тұқымы тамыз – қыркүйекте піседі.

Өрік

Кәдімгі өрік — Биіктігі 3-10 метрге жететін ағаш. Діңгегінің диаметрі 25-30 см-ге жетеді. Жапырақ жаймай тұрып гүлдейді. Гүлдерінің саны көп, ақ немесе қызғылт түсті. Жемістерінің түстері сарыдан қызылға дейін болады.

Итмұрын

Итмұрын деп раушангүлдер тұқымдасына жататын жапырақ тастайтын бұта не шырмауық өсімдіктердің жемісін атайды. Жемісі пісіп-жетілген қою, ашық-қызыл түсті. Итмұрын

бағалы дәрумендерге бай, жемісі және одан дайындалған дәрі-дәрмектерге қолданылады.

Экологические игры

(Для учителей начальных классов)

Игра «ЗНАТОК ТРАВ»

Цель игры. Развитие у детей осознания, умения чувствовать и различать запахи, закрепление знаний о растениях и их использовании человеком.

Количество игроков. 7 и более человек.

Правила игры. Трём участникам завязывают глаза. Ведущий раздаёт каждому игроку по три пучка засушенных растений, которые он должен определить на ощупь и по запаху. Через одну минуту у отгадывающих забирают растения, они открывают глаза и должны записать, какие растения у них были. Побеждает тот, кто назовёт правильно большее количество растений. Отгадывать другие растения приглашаются следующие три игрока.

Игра «ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ЭТИКА»

Цель игры. Формирование у учащихся экологического мышления, воспитание гуманного отношения к животным.

Количество игроков. 2 и более.

Правила игры. Консультируясь с ведущим, участники игры выбирают растения или животных, которых они теперь или в будущем собираются завести у себя дома с учётом своих условий, возможностей и симпатий. С помощью ведущего составляется также список всего, что им следует подготовить прежде, чем животное или растение появится в их доме. Затем участники составляют свой этический кодекс содержания объектов живой природы, в котором отражают свои обязанности, обязательства, гарантии, ожидания и т.п. по отношению к избранному живому существу.

Примечание. Кодекс может оформляться в виде «контракта». Он подписывается будущим хозяином, а от имени животного или растения другим ребёнком, который должен стараться «отстаивать» интересы животного или растения, а в дальнейшем выступать в роли его «адвоката», следящего за строгим соблюдением подписанного договора. В перспективе может быть создан совет «адвокатов».

Игра «ЮНЫЙ СЛЕДОПЫТ»

Цель игры. Развитие у участников игры наблюдательности, внимания, памяти, умения составить рассказ-описание.

Количество игроков. 5 и более человек.

Правила игры. Участники игры проходят друг за другом по тропинке, обозначенной флажками и стараются заметить и запомнить природные объекты. После выполнения задания все собираются в круг и каждый составляет

подробный рассказ-описание местности на листе бумаги. Побеждает самый наблюдательный.

Примечания. Если группа небольшая, то можно провести игру по-другому. Игроки по очереди пробегают по тропинке и, возвращаясь, сообщают руководителю, что они заметили. Вначале рассказывает тот играющий, который вернулся первым. Все последующие сообщают об увиденном руководителю и уже рассказавшим детям.

Игра «ПТИЦЕЛОВ»

Цель игры. Развитие у учащихся слуховой памяти, умения воспроизводить услышанные звуки, волевых качеств; закрепление у них знаний о птицах.

Количество игроков. 8 и более человек.

Правила игры. Каждый играющий загадывает себе птицу, крику которой он будет подражать. Все дети встают в круг, в центре – птицелов с завязанными глазами. Птицы кружатся вокруг птицелова и произносят нараспев:

В лесу, во лесочке,
На зелёном деревце
Птички весело поют.
Ай! Птицелов идёт!
Он в неволю нас возьмёт,
Птицы, улетайте!

Птицелов хлопает в ладоши, играющие останавливаются, он начинает искать птиц. Тот, кого он нашёл, подражает крику птицы, которую выбрал. Птицелов угадывает название птицы и имя игрока. Тот, кого он угадал, становится птицеловом.

Играющие не должны прятаться и обязаны останавливаться на месте сразу по сигналу.

Примечание. Перед началом игры желательно разучить с детьми голоса птиц.

Игра «СТАЯ УТОК»

Цель игры. Развитие у детей двигательных реакций, быстроты и ловкости.

Количество игроков. 5 и более человек.

Правила игры. Играющие становятся в шеренгу на таком расстоянии, чтобы не мешать друг другу, слегка сгибая ноги в коленях, положив на них руки. По сигналу все начинают быстро продвигаться вперёд, не меняя положения рук и ног, до обозначенной черты – «озера», на расстоянии 10–15 метров от старта. Побеждает та «утка», которая первой достигнет «озера» (перейдёт черту).

Табиғат - ұлы суретші ...

6 «А» сынып оқушысы Сейтқали Нұрәлі
Қалалық сурет байқауларының жеңімпазы

